

Úradnými jazykmi Európskeho súdu pre ľudské práva sú anglický jazyk a francúzsky jazyk. Tento preklad nie je pre Súd záväzný.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour.

Tlačové oddelenie

Prehľad – Politické strany a hnutia

október 2016

Tento prehľad nie je vyčerpávajúci a nie je pre Európsky súd pre ľudské práva záväzný.

Politické strany a hnutia

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva **článok 11** (sloboda zhromažďovania a združovania) **Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd** sa vzťahuje na politické strany. Znie takto:

„1. Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a na slobodu združovať sa s inými, vrátane práva zakladať na obranu svojich záujmov odbory, alebo vstupovať do nich.

2. Výkon týchto práv môže podliehať len takým obmedzeniam, ktoré stanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia alebo morálky alebo ochranu práv a slobôd iných. Tento článok nebráni zavedeniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a úradníkmi štátnej správy.“

Funkcia politických strán

Európsky súd pre ľudské práva [(ďalej aj len „súd“)] vo svojej rozhodovacej činnosti zdôraznil prvotnú úlohu, ktorú zohrávajú politické strany požívajúce práva a slobody zakotvené v článku 11 (sloboda zhromažďovania a združovania) a taktiež v článku 10 (sloboda prejavu) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [(ďalej len „dohovor“)]. Uzniesol sa však, že slobody zaručené článkom 11, článkom 9 (sloboda myslenia, svedomia a náboženstva) a článkom 10 dohovoru, nemohli zbaviť orgány štátu, v ktorom združenie ohrozilo štátne inštitúcie, práva na ochranu týchto inštitúcií.

Podľa judikatúry súdu „politická strana môže presadzovať zmenu zákona či právneho alebo ústavného vnútorného usporiadania štátu pri splnení dvoch podmienok: po prvé, prostriedky použité na tento účel musia byť legálne a demokratické; po druhé, navrhovaná zmena musí byť sama o sebe v súlade so základnými demokratickými princípmi. Z toho vyplýva, že politická strana, ktorej hlavní predstavitelia nabádajú k násiliu alebo presadzujú politiku, ktorá nerešpektuje demokraciu, alebo ktorej cieľom je zničenie demokracie alebo porušovanie práva a slobody uznanej v demokracii sa nemôže dovoliavať ochrany podľa dohovoru proti sankciám uloženým z týchto dôvodov...“ (pozri konkrétne rozsudok [vo veci] [Yazar, Karataş, Aksoy a Ľudová strana práce \(HEP\) proti Turecku](#) z 9. apríla 2002, ods. 49).

„Výnimky ustanovené v článku 11, pokiaľ ide o politické strany, sa musia vykladať striktné; iba presvedčivé a závažné dôvody môžu odôvodniť obmedzenie slobody združovania takýchto strán. Pri určovaní, či existuje nevyhnutnosť v zmysle článku 11 ods. 2, majú zmluvné štáty len obmedzenú mieru voľnej úvahy“ (pozri napr. rozsudok [vo veci] [Refah Partisi \(Strana prosperity\) a ďalší proti Turecku](#) z 13. februára 2003, ods. 100).

Rozpustenie alebo zakázanie politickej strany

Jednotná komunistická strana Turecka a iní proti Turecku

30. január 1998

Jednotná komunistická strana Turecka (ďalej len „TBKP“) vznikla v júni 1990. Ústavný súd ju v júli 1991 uznesením rozpustil, pretože do svojho názvu zapracovala slovo „komunistická“, čo bolo v rozpore s tureckým právom a najmä, pretože podporovala separatizmus a rozdelenie tureckého národa.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru. Domnieval sa, že názov, ktorý si politická strana zvolí nemôže v zásade odôvodňovať tak závažné opatrenie, ako je rozpustenie [politickej strany], ak neexistujú iné relevantné a dostatočné dôvody. Bez konkrétnych dôkazov, ktoré by preukázali, že tým, že sa TBKP rozhodla nazývať „komunistická“, si zároveň aj zvolila politiku predstavujúcu skutočnú hrozbu pre tureckú spoločnosť alebo turecký štát, súd nemohol akceptovať, že podanie založené na názve strany by mohlo samo osebe viesť k rozpusteniu strany. Súd uviedol, že hoci sa TBKP vo svojom programe zmieňovala o „Kurdoch“, kurdskom „národe“ a kurdských „občanoch“, nepopisovala ich ako „menšinu“ ani nežiadala - okrem uznania ich existencie - aby sa s nimi osobitne zaobchádzalo alebo aby požívali osobitné práva, o to menej právo na oddelenie od zvyšku tureckého obyvateľstva. Súd zdôraznil, že jednou z hlavných charakteristík demokracie je, že ponúka možnosť riešiť problémy krajiny prostredníctvom dialógu. Nič preto neoprávňovalo brániť fungovaniu politickej strany len preto, že sa snažila verejne diskutovať o situácii časti obyvateľstva štátu a zúčastňovať sa na politickom živote národa s cieľom nájsť v súlade s demokratickými pravidlami riešenia schopné uspokojiť všetkých dotknutých.

Socialistická strana a iní proti Turecku

25. máj 1998

Socialistická strana (ďalej len „SP“) vznikla vo februári 1988. Ústavný súd ju v júli 1992 uznesením rozpustil. Turecký súd najmä poznamenal, že vo svojom politickom programe SP uvádzala dva národy: kurdský a turecký. Dospel k záveru, že SP podporovala separatizmus

a podnecovala sociálne integrovanú komunitu, aby bojovala za vytvorenie nezávislého federálneho štátu, čo bolo neprijateľné a odôvodňovalo rozpustenie strany.

Súd rozhodol o **porušení článku 11** dohovoru. Poznamenal, že vyjadrenia bývalého predsedu strany poukazyvali na právo na sebaurčenie „kurdského národa“ a na jeho právo „odčleniť sa“. Avšak vnímané v kontexte, vyhlásenia nenabádali na odtrhnutie od Turecka, ale snažili sa zdôrazniť, že navrhovaný federálny systém nemôže vzniknúť bez slobodného súhlasu Kurdov, ktorý by sa mal vyjadriť prostredníctvom referenda. Súd mal za to, skutočnosť, že politický program sa v danom čase považoval za nezlučiteľný so zásadami a ústavným zriadením tureckého štátu, ešte neznamená, že bol nezlučiteľný s pravidlami demokracie. Podstatou demokracie je umožniť navrhnúť a prediskutovať rôzne politické programy, dokonca aj tie, ktoré spochybňujú spôsob, akým bol štát v príslušnej dobe organizovaný, za predpokladu, že nepoškodzujú samotnú demokraciu.

Strana slobody a demokracie (ÖZDEP) proti Turecku

8. december 1999 (veľká komora)

Strana slobody a demokracie (ÖZDEP) [(ďalej len „ÖZDEP“)] bola založená v októbri 1992. V júli 1993 vydal turecký ústavný súd uznesenie, ktorým ÖZDEP rozpustil. Zatiaľ, čo prebiehalo konanie o rozpustení [politickej] strany – začaté z dôvodu, že sa program strany usiloval o narušenie územnej celistvosti a sekulárnej povahy štátu a jednoty národa – sa zakladajúci členovia strany rozhodli, že ju rozpustia, aby ochránili seba a vedúcich členov strany pred [právnymi] následkami uznesenia o rozpustení - konkrétne zákazom vykonávať podobné činnosti v iných politických stranách.

Súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 11 dohovoru. V programe ÖZDEP nenašiel nič, čo by sa mohlo považovať za výzvu na použitie násilia, povstanie alebo akúkoľvek inú formu odmietnutia demokratických princípov. Naopak, v programe strany sa zdôrazňovala potreba dodržiavať demokratické pravidlá pri zavádzaní navrhovaného politického plánu. Vo svojom programe ÖZDEP poukázala aj na právo na sebaurčenie „*národnostných alebo náboženských menšín*“. V kontexte však predmetné slová nepodporovali oddelenie od Turecka, ale namiesto toho mali zdôrazniť, že proponovaný politický plán musí stáť na slobodnom a demokraticky vyjadrenom súhlase Kurdov. Podľa názoru súdu, skutočnosť, že politický plán sa považoval za nezlučiteľný s aktuálnymi zásadami a zriadením tureckého štátu, neznamená, že strana porušila demokratické pravidlá. Podstatou demokracie je, aby bolo možné navrhnúť a prediskutovať rôzne politické projekty, dokonca aj tie, ktoré spochybňujú spôsob, akým je štát v súčasnosti usporiadaný, za predpokladu, že nepoškodzujú samotnú demokraciu.

Yazar, Karataş, Aksoy a Ľudová strana práce (HEP) proti Turecku

9. apríl 2002

[Politická strana] HEP (Halkın Emeği Partisi – Ľudová strana práce) [(ďalej len „HEP“)] bola založená v roku 1990. Turecký ústavný súd ju v júli 1993 rozsudkom rozpustil, pretože jej činnosť by mohla narušiť územnú celistvosť štátu a jednotu národa.. Ústavný súd vyjadril kritiku HEP najmä za „*snahu rozdeliť turecký národ do dvoch, [a to] s Turkami na jednej strane a Kurdmi na strane druhej, s cieľom zriadiť samostatné štáty*“ a za „*usilovanie sa o zničenie národnej a územnej celistvosti*“.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru. Konštatoval obzvlášť, že zásady, ktoré HEP reprezentoval, ako napríklad právo na sebaurčenie a uznanie jazykových

práv, neboli ako také v rozpore so základnými princípmi demokracie. Ak by sa uznalo, že iba presadzovaním daných zásad politické zoskupenie podporuje teroristické činy, zmenšilo by to možnosť zaoberať sa súvisiacimi otázkami v rámci demokratickej diskusie a umožnilo ozbrojeným hnutiam monopolizovať podporu príslušných zásad. Navyše, aj keď by návrhy založené na predmetných zásadách mohli byť v rozpore s hlavnými smermi vládnej politiky alebo s presvedčením väčšiny verejnosti, riadne fungovanie demokracie si vyžadovalo, aby ich politické zoskupenia mohli predniesť vo verejnej diskusii s cieľom napomôcť nájdeniu riešenia problémov všeobecného záujmu, ktoré sa týkajú politikov akéhokoľvek presvedčenia. Turecký súd nepreukázal, že cieľom politiky HEP bolo podkopať demokratický režim v Turecku.

Refah Partisi (Strana prosperity) a iní proti Turecku

13. február 2003 (veľká komora)

Refah Partisi (Strana prosperity, ďalej len „Refah“) bola založená v júli 1983. V januári 1998 ju turecký ústavný súd rozsudkom rozpustil z dôvodu, že sa stala „centrom aktivít proti zásade sekularizmu“. Turecký ústavný súd tiež vyhlásil, že majetok Refah sa prevedie na štát. Ústavný súd ďalej rozhodol, že verejné vyhlásenia vodcov Refah boli protiústavné. V dôsledku toho im zakázal po dobu piatich rokov zastávať miesto v parlamente alebo určité iné politické funkcie.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11** dohovoru. Zastával názor, že prejavy a vyjadrenia členov a vodcov Refah, ktoré citoval turecký ústavný súd, možno pripísať celej strane, že príslušné konanie a vyjadrenia preukazovali dlhodobú politiku [strany] Refah, a to vytvorenie režimu založeného na práve šaria v rámci viacerých právnych systémov, a že Refah nevyvlúčila možnosť použitia sily na dosiahnutie svojej politiky. Vzhľadom na to, že predmetné plány boli nezlučiteľné s inštitútom demokratickej spoločnosti, a že reálne príležitosti, ktoré Refah mala na ich zavedenie do praxe, hmatateľne a bezprostredne ohrozovali demokraciu, možno rozhodnutie ústavného súdu, aj vzhľadom na obmedzenú mieru voľnej úvahy, ktorá mu prináležala, odôvodnene považovať za zodpovedajúce „naliehavej spoločenskej potrebe“.

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku

3. február 2005

Partidul Comunistilor (Nepeceristi), strana komunistov, ktorí neboli členmi Rumunskej komunistickej strany, tzv. „PCN“ [(ďalej len „PCN“)], bola založená v marci 1996. Rozhodnutím, potvrdeným v auguste 1996, rumunské súdy odmietli stranu zaregistrovať z dôvodu, že sa PCN snažila získať politickú moc s cieľom vytvoriť „humánny štát“ založený na komunistickej doktríne, čo znamená, že považovala ústavný a právny poriadok, ktorý existoval od roku 1989, za neľudský a nezakladajúci sa na skutočnej demokracii.

Súd rozhodol, že **došlo k porušeniu článku 11** dohovoru. Po preskúmaní stanov a politického programu PCN – iba na základe ktorých rumunské súdy zamietli návrh na registráciu strany - poznamenal, že zdôrazňujú dôležitosť presadzovania národnej zvrchovanosti, územnej celistvosti, právneho a ústavného poriadku krajiny a demokratických princípov vrátane politického pluralizmu, všeobecného volebného práva a slobody zúčastňovať sa na politickom živote. Neobsahovali žiadne časti, ktoré by vyzývali na použitie násilia, povstanie alebo akúkoľvek inú formu popretia demokratických princípov. Je pravdou, že v nich boli pasáže kritizujúce tak bývalú Komunistickú stranu z porušovania práv pred rokom 1989, od čoho sa PCN dištancovala, ako i politiku, ktorá sa následne viedla. Súd však usúdil, že nič nemôže oprávňovať brániť [vykonávať činnosť] politickej skupine, ktorá

dodržiava základné princípy demokracie, len preto, že kritizovala ústavný a právny poriadok krajiny a usilovala sa o verejnú diskusiu na politickej scéne. Skúsenosti Rumunska s totalitným komunizmom pred rokom 1989 nemohli sami osebe odôvodniť potrebu zasiahnuť do slobody združovania sa v strane.

Herri Batasuna a Batasuna proti Španielsku

30. jún 2009

Herri Batasuna bola prvotne zriadená ako volebná koalícia, pričom v roku 1986 bola zaregistrovaná ako politická strana a Batasuna požiadala o registráciu ako politická strana v roku 2001. V roku 2003 španielsky najvyšší súd vyhlásil obe strany za nezákonné, nariadil ich rozpustenie a likvidáciu ich majetku. Odvolal sa na zákon o politických stranách z roku 2002, pričom rozhodol, že strany boli súčasťou „*teroristickej stratégie taktickej separácie*“, a že medzi nimi a teroristickou organizáciou ETA existovali významné podobnosti.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11** dohovoru. Konštatoval najmä, že španielske súdy po podrobnom preskúmaní predložených dôkazov, dospeli k odôvodnenému záveru, že existuje väzba medzi sťažujúcimi sa politickými stranami a ETA. Vzhľadom na situáciu, ktorá v Španielsku existovala mnoho rokov, pokiaľ ide o teroristické útoky, by sa predmetné väzby mohli objektívne považovať za hrozbu pre demokraciu.

HADEP a Demir proti Turecku

14. december 2010

Strana ľudovej demokracie, tzv. „HADEP“ [(ďalej len „HADEP“)], menšia opozičná strana, bola založená v máji 1994. Podľa jej programu presadzovala „*demokratické riešenie kurdskeho problému*“. Turecký ústavný súd HADEP rozhodnutím v roku 2003 zrušil z dôvodu, že sa politická strana stala centrom nezákonných aktivít, ktoré zahŕňali navádzanie a pomoc nezákonnej Robotníckej strane Kurdistanu (PKK) [(ďalej len „PKK“)]. Ústavný súd ďalej zakázal niekoľkým členom strany HADEP byť členmi akejkoľvek inej politickej strany po dobu piatich rokov.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru. Konštatoval, že niektoré vyhlásenia členov strany – nazývajúce zásahy tureckých bezpečnostných zložiek v juhovýchodnom Turecku v boji proti terorizmu „*špinavou vojnou*“ – na ktoré turecký súd poukázal, keď dospel k záveru, že HADEP sa dopustila navádzania a napomáhania PKK, boli len ostrou kritikou vládnej politiky, ale nepodporovali násilie, ozbrojený odpor alebo povstanie. Predmetné vyjadrenia preto nemohli sami o sebe predstavovať dostatočný dôkaz na prirovnanie príslušnej politickej strany k ozbrojeným skupinám, ktoré páchajú násilné činy.

Súd sa ďalej najmä uzniesol, že vyhlásenia členov HADEP, ktoré považovali kurdský národ za odlišný od tureckého národa, sa mali interpretovať spolu s cieľmi strany stanovenými v jej programe, a to, že stranu založili za účelom vyriešenia národných problémov demokratickým spôsobom. Aj keby HADEP obhajovala právo na sebaurčenie Kurdov, nebolo by to samo osebe v rozpore s demokratickými princípmi a nemohlo sa prirovnávať k podporovaniu aktov terorizmu.

Republikánska strana Ruska proti Rusku

12. apríl 2011

Sťažujúce sa politická strana bola založená v roku 1990 zjednotením Demokratického krídla Komunistickej strany ZSSR a jeho následným oddelením od danej strany. V auguste roku 2002 ju Ministerstvo spravodlivosti Ruskej federácie zaregistrovalo ako politickú stranu. V konaní pre Európskym súdom pre ľudské práva strana namietala, že v roku 2006 ministerstvo spravodlivosti odmietlo zmeniť jej údaje obsiahnuté v štátnom registri právnických osôb, čo údajne narušilo jej činnosť, a že bola v roku 2007 rozpustená pre nedodržanie požiadaviek o minimálnom počte členov a regionálnom zastúpení.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru, a to tým, že štátne orgány odmietli zmeniť informácie o sťažujúcej sa politickej strane v štátnom registri, ako i pre rozpustenie strany. Pokiaľ ide o druhé spomenuté, konštatoval, že ruské súdy neuviedli relevantné a dostatočné dôvody na odôvodnenie zásahu do slobody združovania sťažujúcej sa politickej strany a rozpustenie strany pre nedodržanie požiadaviek minimálneho členstva a regionálneho zastúpenia boli neprimerané vzhľadom na legitímne ciele citované ruskou vládou. Súd mal obzvlášť za to, že by sa našli aj iné prostriedky na ochranu ruských zákonov, inštitúcií a národnej bezpečnosti, ako všeobecný zákaz zakladania regionálnych politických strán. Okrem toho, sťažujúca sa strana, ktorá existovala a zúčastňovala sa volieb od roku 1990, nikdy nepresadzovala regionálne záujmy alebo separatistické názory, jedným z jej cieľov bola [naopak] podpora jednoty krajiny.

Strana za demokratickú spoločnosť (DTP) a iní proti Turecku

12. január 2016

Prípado sa týkal rozpustenia Strany za demokratickú spoločnosť (*Demokratik Toplum Partisi*, ďalej len „DTP“), ktorá je súčasťou pro-kurdského ľavicového politického hnutia a prepadnutia parlamentných mandátov niektorých jej poslancov, vrátane jej predsedov. Sťažovatelia – DTP na jednej strane a predsedovia a jednotlivci vykonávajúci rôzne funkcie v strane, na druhej strane - tvrdili najmä, že zrušenie DTP porušilo ich právo slobodne sa združovať.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru vo vzťahu ku všetkým sťažovateľom. Uzniesol sa najmä, že dôvody, ktoré uviedol ústavný súd pre rozpustenie DTP, jednej z hlavných politických aktérov, ktorí sa vyslovili v prospech mierového riešenia kurdského problému, nemožno považovať za dostatočné odôvodnenie zásahu do jej práva na slobodu združovania. Súd nenarazil na žiaden politický plán DTP, ktorý by bol nezlučiteľný s inštitútom demokratickej spoločnosti. Domnieval sa tiež, že prejavy dvoch predsedov neboli takého charakteru, aby odôvodňovali rozpustenie [politickej strany], nakoľko nepodporovali použitie násilia, ozbrojeného odporu alebo povstanie. Súd však poznamenal, že prijatie príslušného opatrenia z dôvodu, že strana otvorene nezavrhlala prejavy alebo vyjadrenia svojich členov alebo miestnych vedúcich predstaviteľov, čo by sa mohlo vykladať ako nepriama podpora terorizmu, by sa odôvodnene mohlo považovať za zodpovedajúce „*naliehavej spoločenskej potrebe*“. Mal ale za to, že vzhľadom na relatívne obmedzený politický vplyv na verejný poriadok alebo na ochranu práv a slobôd iných, táto nečinnosť sama o sebe nemohla predstavovať dôvod, ktorý by odôvodňoval takú závažnú sankciu, akou je rozpustenie celej strany.

Národno-demokratická strana Nemecka (NPD) proti Nemecku

4. október 2016 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Prípado sa týkal politickej strany, [Národno-demokratickej strany Nemecka, tzv.] NPD [(ďalej len „NDP“)] a jej sťažnosti na to, že sa o nej zmieňujú a označujú ju za krajne pravicovú a protiústavnú. Strana najmä tvrdila, že v Nemecku existovala široká škála porušení jej zákonných práv (čo predstavovalo zákaz *de facto*) a že nemala žiadne prostriedky na ich nápravu. Medzi príklady údajného porušenia patrilo prepúšťanie jej členov zo zamestnaní v štátnej službe; neschopnosť strany otvoriť si bankový účet a zabránenie jej kandidátom v kandidatúre vo voľbách

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú, konštatujúc, že NPD mala k dispozícii primerané opravné prostriedky na vnútroštátnej úrovni, ktoré jej umožnili účinne presadzovať svoje práva podľa dohovoru. NPD a jej členovia boli schopní spochybníť jednotlivé prípady diskriminácie alebo obmedzení na nemeckých súdoch. Žiadny z dôvodov predložených NDP nemal za následok neúčinnosť príslušných opravných prostriedkov. Konkrétne skutočnosť, že neboli vždy úspešné, že mohli napraviť porušenie až potom, ako sa stalo alebo že na riešenie viacerých prípadov údajného porušenia sa vyžadovalo viacero konaní, nespôsobila neúčinnosť vnútroštátnych konaní. NPD a/alebo jej členovia boli schopní riešiť namietané porušenia na trestných, občianskych a správnych súdoch, ak/keď sa porušenia v jednotlivých prípadoch vyskytli. Na začatie takéhoto konania sa nevyžadoval deklaratórny rozsudok o ústavnosti strany.

Odmietnutie registrovať politickú stranu

Linkov proti Českej republike

7. december 2006

Prípado sa týkal odmietnutia registrácie politickej strany *Liberální strana* (Liberálna strana) na základe toho, že jedným z jej cieľov, a to „*prerušenie právnej kontinuity s totalitnými režimami*“, bol protiústavný. Sťažovateľ, ktorý bol členom prípravného výboru dotknutej strany, najmä tvrdil, že odmietnutie orgánov zapísať stranu do registra porušilo jeho právo na slobodu združovania.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru, pričom konštatoval, že keďže *Liberální strana* nepresadzovala žiadnu politiku, ktorá by mohla ohroziť demokratický režim v krajine a nenabádala ani sa nesnažila ospravedlniť použitie sily na dosiahnutie politických cieľov, nebolo v demokratickej spoločnosti nevyhnutné odmietnuť zaregistrovať takúto stranu. Súd obzvlášť poznamenal, že neexistovali žiadne dôkazy o tom, že sa *Liberální strana* nesnažila dosiahnuť svoje ciele zákonnými a demokratickými prostriedkami, alebo, že ňou navrhovaná zmena zákona nebola v súlade so základnými demokratickými princípmi, najmä preto, že stranu odmietli registrovať ešte predtým, než mala vôbec možnosť vykonávať akúkoľvek činnosť. Súd v tejto súvislosti zopakoval, že odmietnutie zápisu je drastickým opatrením, ktoré sa môže uplatniť len v najzávažnejších prípadoch.

Financovanie politických strán

Baskická nacionalistická strana – Iparralde Regional Organisation proti Francúzku

7. jún 2007

Sťažujúcou sa politickou stranou je francúzska „vetva“ španielskej Baskickej nacionalistickej strany. Aby bola schopná získať finančné prostriedky, najmä príspevky od španielskej strany, vytvorila finančné združenie podľa zákona o politickom živote (finančnej transparentnosti) z roku 1988. Povolenie, nevyhnutná podmienka pre fungovanie združenia, [jej] však odmietli vydať z dôvodu, že väčšina zdrojov sťažujúcej sa politickej strany pochádzala z podpory, ktorú dostala od španielskej strany. Sťažujúca sa strana namietala proti tomu, ako to nepriaznivo ovplyvnilo jej peňažné prostriedky a schopnosť vykonávať politické aktivity najmä vo volebnej sfére.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11 samostatne alebo v spojení s článkom 10** dohovoru (sloboda prejavu). V prvom rade sa domnieval, že odmietnutie žiadosti o schválenie finančného združenia predstavovalo zásah do výkonu práv sťažujúcej sa politickej strany zaručených článkom 11, ktorý bol ustanovený zákonom a sledoval legitímny cieľ prevencie nepokojov. Pokiaľ ide o to, či bol zásah nevyhnutný, súd poznamenal, že skutočnosť, že politické strany nemohli získať finančné prostriedky od zahraničných politických strán, nie je sama osebe nezlučiteľná s článkom 11 dohovoru. V tejto súvislosti obzvlášť zdôraznil, že hoci sťažujúca sa strana nemohla získať finančnú pomoc od španielskej Baskickej nacionalistickej strany, mohla financovať svoje politické aktivity pomocou príspevkov členov a darov od jednotlivcov – vrátane tých mimo Francúzska – ktoré mohla vyberať prostredníctvom finančného agenta alebo finančného združenia schváleného na základe novej žiadosti. Okrem toho nič nebránilo tomu, aby získala peňažné prostriedky od iných francúzskych politických strán, alebo aby využila systém verejného financovania zavedený francúzskym zákonodarcom. Súd preto dospel k záveru, že predmetné opatrenie nemalo neprimeraný vplyv na schopnosť sťažujúcej sa politickej strany vykonávať svoju politickú činnosť. Zatiaľ čo zákaz prijímania príspevkov od španielskej Baskickej nacionalistickej strany mal vplyv na financie strany, situácia, v ktorej sa následkom toho ocitla, sa nelíšila od situácie akejkolvek malej politickej strany čeliacej nedostatku finančných prostriedkov.

Kontrola výdavkov politických strán

Cumhuriyet Halk Partisi proti Turecku

26. apríl 2016

Prípád sa týkal prepadnutia podstatnej časti aktív hlavnej opozičnej strany Turecka, Cumhuriyet Halk Partisi, [(Republikánskej ľudovej strany)] na základe rozhodnutia ústavného súdu potom, čo vykonali kontrolu jej účtov za obdobie rokov 2007 – 2009. Sťažujúca sa politická strana namietala, že príkaz na prepadnutie majetku značne finančne sťažil jej politickú činnosť. Sťažovala sa obzvlášť na to, že orgány v rozhodnom čase neposkytli jasný a predvídateľný právny základ, ktorý by umožnil, po prvé, vopred stanoviť druhy výdavkov spadajúcich pod „nezákonné výdavky“ a po druhé, predvídať okolnosti, za ktorých ústavný súd môže vydať upozornenie, namiesto príkazu na prepadnutie majetku, ako reakciu na finančnú nezrovnalosť.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** dohovoru, pričom konštatoval, že vysoký štandard predvídateľnosti požadovaný pri zákonoch, ktoré upravujú kontrolu finančných prostriedkov politických strán, nebol v prípade sťažujúcej sa strany splnený. Poznamenal najmä, že požadovať od politických strán, aby podrobili svoje finančné prostriedky úradnej kontrole, nebola sama o sebe problematická vzhľadom na článok 11, pretože slúžila cieľom

transparentnosti a zodpovednosti, a tým zabezpečovala dôveru verejnosti v politický proces. Súd ale zdôraznil, že vzhľadom na dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú politické strany v demokratickej spoločnosti, by mali byť všetky právne predpisy spôsobilé zasiahnuť do ich slobody združovania, akým je napríklad kontrola ich výdavkov, formulované tak, aby poskytli primeranú informáciu o tom, ako sa budú predmetné ustanovenia vykladať a uplatňovať. V prípade sťažujúcej sa politickej strany však rozsah pojmu nezákonný výdavok podľa v tom čase platnej právnej úpravy, ako aj sankcie, ktoré za sa nezákonný výdavok mohli uložiť, boli nejednoznačné.

Odmietnutie registrovať združenie ako politickú stranu

Artyomov proti Rusku

7. december 2006 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Sťažovateľ bol vodcom verejného hnutia „Ruská celonárodná únia“. Tri roky potom, ako ho ako verejné združenie zaregistrovali, sa jeho členovia rozhodli prebudovať hnutie na politickú stranu s rovnakým názvom. Žiadosť o registráciu strany zamietli z dôvodu, že zákon o politických stranách zakazuje zriaďovať politické strany založené najmä na náboženskej alebo etnickej príslušnosti. Vnútroštátne sudy na základe názvu strany usúdili, že bola založená na etnickej príslušnosti v rozpore s príslušným zákonom napriek tomu, že stanov a program strany neuvádzali ochranu záujmov Rusov ako hlavný cieľ. Sťažovateľ neúspešne napadol ústavnosť zákona o politických stranách pred ruským ústavným súdom.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú. Poznamenal najmä, že právne postavenie alebo činnosť verejného hnutia „Ruská celonárodná únia“ neovplyvnilo odmietnutie registrovať stranu. Navyše, zákaz výslovnej etnickej alebo náboženskej príslušnosti mal obmedzený dosah: vzťahoval sa výlučne na politické strany, ale nie na žiaden iný typ verejného združenia. Možnosti sťažovateľa viesť verejné združenie, dokonca aj zakladajúce sa na etnickej príslušnosti, sa ďalej nekládli prekážky. Štát teda neobmedzil sťažovateľovu slobodu združovania ako takú, iba schopnosť nominovať kandidátov do volieb. Štáty však majú značnú voľnosť pri určovaní kritérií účasti vo voľbách. V tejto súvislosti súd podotkol, že ruský ústavný súd rozviedol dôvody, ktoré ho dovedli k záveru, že v modernom Rusku by bolo nebezpečné podporovať volebnú súťaž medzi politickými stranami založenými na etnickej alebo náboženskej príslušnosti. Berúc do úvahy zásadu rešpektovania národnej špecifickosti v rámci volebných záležitostí, nepovažoval príslušné dôvody za svojvoľné alebo neprimerané. Zásah bol teda primeraný sledovaným legitímnym cieľom.

Rozpustenie politických hnutí

Vona proti Maďarsku

9. júl 2013

Sťažovateľom bol predseda Združenia maďarskej gardy, ktoré v roku 2007 založili členovia politickej strany Hnutie za lepšie Maďarsko s cieľom zachovať maďarské tradície a kultúru. Združenie zase založilo Hnutie maďarskej gardy s cieľom, ako je definovaný v jej charte, „*brániť Maďarsko, bezbranné fyzicky, duchovne a intelektuálne*“. Rozsudok súdu, ktorý

bol nakoniec potvrdený v decembri 2009, združenie zrušil pre zhromaždenia a demonštrácie, ktoré organizovalo hnutie po celom Maďarsku, a to aj v obciach s veľkou rómskou populáciou, pričom vyzývalo na obranu etnických Maďarov pred takzvanou cigánskou kriminalitou.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11** dohovoru. Pripomenul, že rovnako, ako v prípade politických strán, bol štát oprávnený prijať preventívne opatrenia na ochranu demokracie proti združeniam, ak dostatočne bezprostredné ohrozenie práv iných podryvalo základné hodnoty, na ktorých stojí demokratická spoločnosť. Hnutie založené Združením maďarskej gardy viedlo k demonštráciám, ktoré prinášali posolstvo rasového rozdelenia pripomínajúce maďarské nacistické hnutie ([Stranu] šípových krížov) a malo na rómsku menšinu zastrašujúci vplyv. Takéto polovojenské pochody prekročili čisto vyjadrenie znepokojujúcej alebo urážlivej myšlienky, chránené dohovorom, vzhľadom na fyzickú prítomnosť nepriateľskej skupiny organizovaných aktivistov. Jediný spôsob, ako účinne eliminovať hrozbu, ktorú hnutie predstavovalo, bolo preto odstrániť organizačnú podporu, ktorú združenie poskytovalo.

Preklad: Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky

Zdroj:

Factsheet — Political Parties and Associations [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2019 [cit. 2019-11-20]. Dostupné na internete:

<[https://echr.coe.int/Documents/FS Political parties ENG.pdf](https://echr.coe.int/Documents/FS_Political_parties_ENG.pdf)>